

Заощаджувальні сертифікати пов'язані зі значним розвитком банківського сектора та залученням вкладів. За своїм змістом є письмовим свідченням банківського закладу, яке дає право вкладнику по закінченню визначеного строку на отримання депозиту разом з процентами по ньому. У випадку дострокового повернення коштів вкладнику виплачується менший процент. Депозитні сертифікати, як правило, є великими заощаджувальними сертифікатами, які можуть передаватись за допомогою передавальних написів. На РЦП сертифікати реалізуються на фондовій біржі, а також через позабіржовий ринок. Широке розповсюдження дістало застосування комерційних та банківських векселів на РЦП для продажу та перепродажу, що дає змогу накопичувати значні кошти. За своєю суттю у векселів більше спільних ознак з банкнотами, ніж з цінними паперами.

Література

1. **Економічний** словник-довідник/ За ред. С.В. Мочерного. – К.: Femina, 1995. – С. 15.
2. **Шапран Н.** Сучасні тенденції світового ринку акцій.// Ринок цінних паперів України, 2003. – № 11-12. – С. 41-48.
3. **Савчун Н.** Роль похідних цінних паперів у економічному розвитку суспільства// Ринок цінних паперів України, 2004. – № 1-2. – С. 51-55.

УДК 630*228, 630*531, 630*536

Доц. М.П. Горошко, канд. с.-г. наук;
ст. викл. І.С. Ільків – УкрДЛТУ

ПОРІВНЯННЯ МОРФОЛОГО-ТАКСАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ МАРГІНАЛЬНИХ БУЧИН

Виконано порівняння таксаційної та морфологічної структур маргінальних букових лісостанів у гірських та рівнинних умовах. Отримані результати вказують на порушення природної структури та подібність вивчених насаджень.

Ключові слова: структура насаджень, морфологія, редуційне число, ранг дерева.

Doc. M.P. Goroshko; senior teacher I.S. Ilkiv – USUFWT

Comparison of structure of marginal boucnyaciv morphological-fixedness the price

Comparison is executed of fixedness the price and morphological structures of marginalnih boucovih lisostaniv in terms mountain and flat. The got results specify on violation of natural structure and similarity of the trained planting.

Keywords: structure of stands, morphology, reduction number, grade of tree.

У другій половині ХХ ст. лісові насадження Прикарпаття стали об'єктами багатьох наукових та виробничих експериментів [1], внаслідок яких їх природна структура зазнала значних змін [2, 3, 5]. Серед насаджень основних лісотвірних порід Заходу України техногенного впливу зазнали також і букові лісостани. Тому одним із напрямків наукових досліджень кафедри лісової таксації та лісовпорядкування УкрДЛТУ є вивчення морфологічної і таксаційної структур букових насаджень на стаціонарних пробних площах, що зростають на межі природного ареалу бука лісового.

Ця робота є одним із етапів наукових досліджень, метою яких є порівняння морфолого-таксаційної структури маргінальних бучин рівнинної та гірської частин Заходу України. Об'єктами слугували постійні пробні площі, що розташовані в Сколівському (Бескиди) та Бібрському (Західно-Подільське горбогір'я) держлісгоспах. Польові та камеральні роботи виконані із використанням апробованих методик [2-4].

Табл. 1. Лісотаксаційні показники букових деревостанів на пробних площах

№	Склад деревостану	Середні значення			Боні- тет	Повнота		Запас, м ³ /га
		Діаметр, см,	Висота, м,	Верхня ви- сота, м		м ² /га	%	
Бібрський ДЛГ								
1	10Бк+Гзв, Кл, Дзв	44,9	31,6 ^{±0,26}	33,8 ^{±0,22}	I	29,2	0,72	379
2	10Бк+Гзв	43,0	30,6 ^{±0,24}	32,7 ^{±0,14}	I	28,5	0,69	368
Сколівський ДЛГ								
3	10 Бк	35,5	28,8 ^{±0,39}	31,4 ^{±0,16}	I	39,3	0,91	489
4	10 Бк	35,6	28,8 ^{±0,42}	30,7 ^{±0,12}	I	39,7	0,92	503

Вивчені бучини Бібрського ДЛГ зростають в умовах вологої дубово-грабової бучини (D₃ – дгБк), а бучини Бескидів – у вологій бучині (D₃ – Бк). Усі ділянки зростають на схилах східної (південно-східної ПП 3) експозиції крутизною до 17°, а у віковому аспекті є пристигаючими насадженнями (ПП 1, 2, 3-105 років, а ПП 4-102 роки). Гірські букові насадження розташовані на першому гірському валі на висоті 480 (ПП 3) та 530 (ПП 4) м н.р.м. Четверта ділянка відноситься до генетичного резервату.

Аналіз наведених у таблиці таксаційних показників вказує на перевагу рівнинних бучин за середніми значеннями таксаційного діаметра, загальної і верхньої висот. Але через різницю в умовах росту й меншу повноту продуктивність вивчених рівнинних букових насаджень є меншою від гірських.

Табл. 2. Редуційні числа бука за діаметром на висоті 1,3 м

Частка, %	Редуційні числа за діаметром на висоті 1,3 м						
	За М.В. Давидовим	За Е. Віммером		За даними пробних площ			
		Баден	Швейцарія	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4
0	0,474	0,600	0,570	0,392	0,500	0,411	0,475
10	0,611	0,751	0,720	0,684	0,698	0,589	0,556
20	0,715	0,813	0,795	0,795	0,791	0,662	0,683
30	0,787	0,867	0,853	0,871	0,837	0,839	0,781
40	0,863	0,906	0,902	0,935	0,907	0,915	0,848
50	0,935	0,948	0,953	0,993	0,965	0,992	0,978
60	1,000	1,000	0,998	1,038	0,023	0,096	1,084
70	1,080	1,060	1,048	1,089	1,081	1,155	1,160
80	1,180	1,158	1,134	1,151	1,151	1,262	1,298
90	1,390	1,290	1,298	1,225	1,256	1,372	1,382
100	1,850	1,677	1,700	1,506	1,581	1,592	2,025
Ранг середнього дерева, %	60,0	60,0	60,2	53,1	55,4	54,7	59,3

Таксаційна структура бучин вивчалася за результатами суцільного переліку дерев і вимірів таксаційного діаметра, загальної висоти дерева та про-

тяжності крони. За всіма названими показниками виконано ранжування дерев, обчислено ранг середнього дерева та встановлено редукційні числа за відсотковими долями (табл. 2, 3, 4).

Наведені результати показують, що у вивчених букових насадженнях ранг середнього дерева за діаметром на висоті 1,3 м обчислено в межах 53,1-55,4 %, що порівняно з даними Е. Віммера (1914) і М.В. Давидова (1951) вказує на значне (ПП 1, 2 3) зміщення у ранжованому ряду місця середнього за діаметром дерева в насадженні, тобто свідчить про порушення природної структури насаджень. Виняток становить букове насадження на четвертій дослідній ділянці, де отримано близьке до табличних значення рангу середнього дерева ($R_d = 59,3$ %).

Табл. 3. Редукційні числа за загальною висотою дерев

Частка, %	Редукційні числа за загальною висотою дерев				
	За М.В. Давидовим	За даними пробних площ			
		№ 1	№ 2	№ 3	№ 4
0	0,725	0,696	0,719	0,431	0,563
10	0,819	0,854	0,882	0,750	0,708
20	0,870	0,918	0,948	0,861	0,861
30	0,910	0,943	0,950	0,896	0,899
40	0,945	0,975	0,980	0,958	0,941
50	0,970	0,997	0,993	0,972	0,976
60	1,000	1,019	1,013	1,003	1,010
70	1,020	1,044	1,046	1,024	1,028
80	1,050	1,108	1,078	1,052	1,052
90	1,100	1,123	1,111	1,094	1,069
100	1,140	1,266	1,209	1,156	1,111
Ранг середнього дерева, %	60,0	54,4	52,3	57,7	58,1

Подібні порівняння виконані і за показником загальної висоти дерев та протяжності крони (табл. 3, 4). Отримані значення редукційних чисел та рангу середнього дерева за загальною висотою дерев порівнювалися із відповідними значеннями, що раніше отримані М.В. Давидовим. Для показника протяжності крони таке порівняння не було змоги виконати через відсутність відповідних значень у літературних джерелах.

Як для рядів таксаційного діаметра, так і для рядів висоти дерева, ми спостерігали ширший розмах відносних ступенів. Для рядів висот у рівнинних букових насадженнях обчислена величина рангу середнього дерева (ПП 1 – 54,4 %, ПП 2 – 52,3 %) є нижча від табличних значень та відповідних значень для гірських букових лісостанів. Це може бути наслідком стороннього втручання у ростові процеси вивчених насаджень у минулому, про що свідчать отримані статистики рядів розподілу.

Для показника протяжності крони величина рангу середнього дерева обчислена в межах 51,5-55,9 % у рівнинних бучинах та 53,8-54,8 % у вивчених гірських букових насадженнях Бескидів (табл. 4). Це вказує на кращі умови формування намету в гірських букових насадженнях, що могли існувати внаслідок їх зростання в умовах обмеженої господарської діяльності. У

рівнинних бучинах проводилися всі господарські заходи, що позначилося як на величині таксаційних показників і продуктивності, так і на їх морфолого-таксаційній структурі.

Табл. 4. Редукційні числа бука за протяжністю крони дерев

Частка, %	Редукційні числа за протяжністю крони дерев за даними пробних площ:			
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4
0	0,263	0,345	0,273	0,324
10	0,684	0,603	0,534	0,618
20	0,789	0,690	0,676	0,748
30	0,833	0,776	0,807	0,834
40	0,921	0,862	0,862	0,884
50	0,991	0,948	0,960	0,978
60	1,053	1,034	1,069	1,050
70	1,140	1,121	1,134	1,114
80	1,228	1,207	1,276	1,237
90	1,333	1,466	1,549	1,481
100	1,605	2,241	2,443	1,719
Ранг середнього дерева, %	51,5	55,9	53,8	54,8

Серед проаналізованих морфолого-таксаційних показників дещо більший розмах відносних ступенів отримано для показників діаметра, висоти дерева та протяжності крони у гірських букових насадженнях, числові значення яких переважають обумовлені в літературних джерелах межі. Це свідчить про присутність у пристигаючих букових насадженнях гірської частин дерев із значним діапазоном діаметрів, висот та протяжності крони. Беручи до уваги також значний розмах відносних ступенів вивчених висот дерев бука, можна засвідчити початок формування у бучинах цього віку складної горизонтальної структури та вертикальної зімкнутості намету насаджень.

У рівнинних бучинах розмах ступенів є дещо вужчий за всіма аналізованими показниками, що, можливо, є наслідком проведення в них господарських заходів чи іншого стороннього втручання у процеси росту і формування структури насадження.

Виконані порівняння морфолого-таксаційної структури показали, що за показником діаметра дерев отримані нами результати для рівнинних і гірських бучин є близькими до даних М.В. Давидова. За показником діаметра найбільш повна відповідність до табличних значень стосується букового лісостану на четвертій ділянці, що зростає в умовах режиму заповідання, а за висотою дерев зазначеним табличним величинам найбільш повно відповідають ряди висот у вивчених рівнинних букових лісостанах Бібрського ДЛГ.

У результаті виконаного порівняння морфолого-таксаційної структури букових насаджень у рівнинних та гірських частинах Львівщини, можна стверджувати, що їх будова за діаметром на висоті 1,3 м, за висотою дерев та протяжністю крони є подібною. Вивчені букові насадження характеризуються відмінними від літературних даних значеннями рангу середнього дерева за показником таксаційного діаметра і висоти дерева.

Отримані результати можуть бути використані для опрацювання нормативно-довідкових матеріалів та оцінки формування пограничних букових лісостанів.

Література

1. Генсірук С.А., Нижник М.С., Копій Л.І. Ліси Західного регіону України. – Львів: НТ ім. Шевченка, МО України, УкрДЛТУ, 1998. – 407 с.
 2. Горошко М.П., Ільків І.С. Біометрія площинної структури букових лісостанів у Бескидах// Придніпровський наук. вісник. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. – С. 28.
 3. Ільків І.С. Динаміка структури букових лісостанів на стаціонарних пробних площах у Бескидах// Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць. – Львів: УкрДЛТУ. – 1999, вип. 9.12. – С. 115-120.
 4. Никитин К.Е. Лиственница на Украине. – К.: Урожай, 1966. – 331 с.
 5. Цурик Е.И. Об особенностях таксационного строения девственных буковых древостоев Карпат// Лесной журнал. – Архангельск: Изв. ВУЗов, 1981, № 2. – С. 25-32.
-